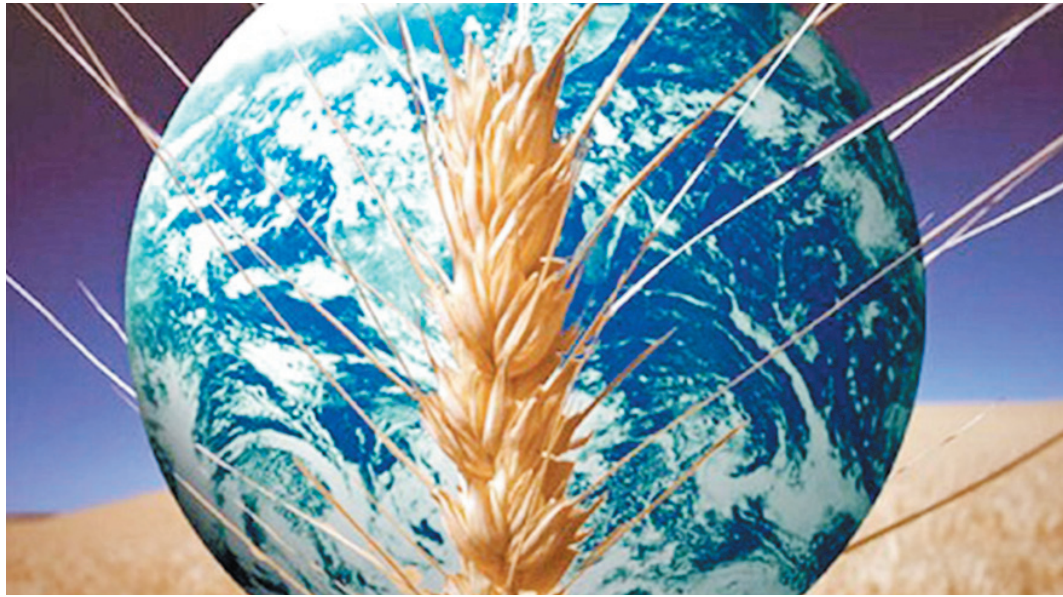

Strateji məsələnin həllinə yeni yanaşma

"Ərzaq təminatı xəritəsi" informasiya sistemi ərzaq təhlükəsizliyinin çevik, şəffaf və dayanıqlı idarə olunması modelini formalaşdıracaq

Bu gün ərzaq bazarında balansın qorunması, məhsul qıtlığının qarşısının alınması və təhlükəsizlik standartlarının təmin edilməsi dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərindəndir. Həmin proseslərin vaxtında izlənməsi isə müasir texnologiyaların tətbiqini tələb edir. Prezident İlham Əliyevin imzaladığı "Ərzaq təminatı xəritəsi" informasiya sisteminin yaradılması və bununla əlaqədar bir sıra məsələlərin tənzimlənməsi haqqında" fərman məhz bu ehtiyaca uyğun atılmış strateji addımdır.

Fərmanla müəyyən edilib ki, "Ərzaq təminatı xəritəsi" informasiya sistemi ölkədə ərzaq təminatı sahəsində mövcud vəziyyətin müəyyənləşməsinə, bunun əsasında qərarların qəbul edilməsi üçün etibarlı və dayanıqlı informasiyanın yaradılmasını, toplanılmasını, işlənilməsini, saxlanılmasını, axtarışını və

məlumatlara əlçatanlıq səviyyəsinin artırılmasını təmin edir. Sistemin sahibi və operatoru funksiyalarını İqtisadiyyat Nazirliyi həyata keçirir. Bu gün ərzaq məhsullarının hansı regionda nə qədər istehsal edildiyi, hansı məhsullar üzrə idxala və ya ixracca ehtiyacın olduğu, eləcə də bazarda təhlükəsizliyin təmi

ni təkcə mütəxəssisləri deyil, hər bir istehlakçını da maraqlandırır. Həmin marağın təmin olunmasını özündə ehtiva edən yeni sənəd ölkədə ərzaq sahəsində məlumat dövryyəsinə vahid platformaya toplamaqla həm dövlət qurumlarının koordinasiyasını

gücləndirir, həm də bazarda baş verən dəyişikliklərin çevik təhlilini mümkün edir.

"Ərzaq təminatı xəritəsi" vasitəsilə istehsal göstəricilərindən tutmuş idxal-ixrac dinamikasına, qida təhlükəsizliyi nəzarətindən logistika marşrutlarına qədər geniş məlumat spektri sistemli şəkildə izlənəcək. Bu, mövcud

vəziyyətin analizi və potensial risklərin qabaqcadan müəyyənləşdirilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Xüsusən strateji ərzaq məhsulları üzrə ehtiyatların idarə olunması, mövsümi qıtlıqların qarşısının alınması, həmçinin regionlar üzrə istehsal potensialının daha dəqiq qiymətləndirilməsi üçün yeni imkanlar yaranır.

Qeyd edək ki, bu vaxta qədər ərzaq təminatı ilə bağlı məlumatların toplanması müxtəlif qurumların ayrı-ayrı bazalarında aparılır, statistik göstəricilərin müqayisəsi və təhlili əlavə vaxt və resurs tələb edirdi. Regionlarda istehsal potensialının qiymətləndirilməsi, idxal olunan məhsulların həcmi və bazarda mövcud risklərin müəyyənləşdirilməsi çox zaman sistemləşdirilməmiş, pərakəndə, tam olmayan məlumatlara əsaslanırdı. Bu isə həm qərarvermə prosesini ləngidir, həm də real vəziyyətin tam mənzərəsini görməyi çətinləşdirirdi. Ərzaq məhsullarının istehsalı və dövriyyəsi üzrə monitoring, əsasən, illik və ya dövrə statistika üzərində qurulduğundan bazardakı operativ dəyişikliklərə vaxtında reaksiya vermək imkanları məhduddu.

Azərbaycanda ərzaq təminatı uzun illər, əsasən, kənd təsərrüfatı istehsalının həcmi,

dövlət proqramları və idxal əməliyyatları üzərində qurulub. Məsələn, 2008-2015 və 2019-2023-cü illəri əhatə edən dövlət proqramları ərzaq təhlükəsizliyinin gücləndirilməsi, yerli istehsalın artırılması, aqrar sahəyə investisiyaların genişləndirilməsi kimi hədəfləri daşıyırdı. Bu proqramlar nəticəsində bəzi məhsullar üzrə yerli istehsal artsa da, ümumi sistem tam inteqrasiya olunmadığından qərarvermə prosesləri müxtəlif qurumların ayrı-ayrı məlumatlarına əsaslanırdı. 2023 cü ildə ölkədə kənd təsərrüfatının ümumi məhsulunun faktiki qiymətlərlə dəyəri 12,2 milyard manat olub ki, bu da 2022-ci illə müqayisədə 3,1 faiz artım deməkdir. Eyni dövrdə heyvandarlıq sahəsində ət (diri çəkidə), süd və yumurta istehsalı artaraq istehsalda müsbət dinamika göstərilib. Amma buna baxmayaraq, idxal da artmaqda davam edib. 2024-cü ildə ölkəyə idxal olunan ərzaq məhsullarının ümumi dəyəri 2 milyard 474 milyon 815 min dollar olub ki, bu da Azərbaycan tarixində ərzaq idxalı üzrə rekord göstəricidir.

Bu rəqəmlər göstərir ki, daxili istehsalda artım olsa da, bazarda balansın qorunması və strateji məhsullar üzrə vəziyyətin dəqiq izlənməsi hələ də çətinlik yaradır.

Məhz bu boşluğu aradan qaldırmaq üçün yaradılmış "Ərzaq təminatı xəritəsi" informasiya sistemi əvvəlki idarəetmə modelinin sərhədlərini genişləndirərək real vaxt rejimində izləmə, təhlil və proqnozlaşdırma imkanları açır. Sistemlə dövlət qurumlarının fəaliyyəti daha inteqrasiya olunmuş şəkildə təşkil ediləcək, istehsalçı və idxalçıların məlumat öhdəlikləri tənzimlənəcək, ən əsası isə ölkənin ərzaq təhlükəsizliyi üzrə vahid informasiya bazası formalaşacaq. Bu sistemin üstünlüyü ondadır ki, o, adi vətəndaşlar üçün də faydalıdır. İstehlakçılar platforma vasitəsilə regionlarda istehsal səviyyəsini, ərzaq çatışmazlığı riskini, idxal məhsullarının payını və digər statistik məlumatları izləyə biləcəklər.

Nəticə etibarlı ilə fərmanın icrası ölkədə ərzaq təhlükəsizliyi təminatının çevik, şəffaf və dayanıqlı idarə olunması modelinin formalaşmasına xidmət edəcək. Sənəd həmçinin hökumətin daha dəqiq qərarlar qəbul etməsi, istehsalçıların planlamada üstünlük qazanması və istehlakçıların daha təhlükəsiz ərzaq mühitinə sahib olması üçün mühüm addım kimi qiymətləndirilə bilər.

Züleyxa ƏLİYEVƏ,
"Azərbaycan"